

Taideyliopiston kielilinjaus

Kohti iloista monikielisyyttä

Taideyliopiston strategiassa 2021–2030 tavoittelemme kansainvälistä vetovoimaa ja vaikuttavuutta ja lupaamme ottaa käyttöön kansainvälistymistä tukevan kielipolitiikan. Yliopistomme on ylpeästi kolmikielinen yliopisto, joka vaalii suomen ja ruotsin kieltä taiteen tulevaisuuden kielenä, ja jonka kielimaisemaan kuuluvat kaikki yhteisömme puhumat kielet. Strategiassamme lupaamme olla “hyvinvoiva, syrjinnästä vapaa ja kansainvälisesti vetovoimainen yhteisö”. Se, miten asennoidumme joustavaan ja hyväksyvään monikielisyyteen esimerkiksi palaverissa ja opetuksessa, vaikuttaa siihen, miten osallisiksi yliopistoyhteisömme jäsenet voivat itsensä tuntea. Osallisuus puolestaan tuottaa hyvinvointia. Tätä kautta avoin ja aidosti monikielinen yliopisto on hyvinvointia tukeva ja rakentava työ- ja opiskelupaikka, jossa kaikki tuntevat itsensä tervetulleiksi ja arvostetuiksi toimijoiksi.

Taideyliopiston kielilinjaus luo askelmerkkejä tiellä kohti näitä strategisia tavoitteita. Se kannustaa ja haastaa pohdintoihin: Mitä juuri minä itse voisin tehdä monikielisyyden puolesta? Miten voisin järjestää opetukseni niin, että se tukee kansalliskielten lain suojaamaa asemaa koulutuksen kentällä ja samalla opettaa taiteen kieltä myös niille, jotka eivät niitä taida? Miten toimimme työyhteisön kokouksissa, joissa meillä ei ole jaettua äidinkieltä? Rohkenisinko äidinkieleltäni ruotsinkielisenä käyttää kieltäni kokouksessa ja tarjota näin pienkielikylpyjä kollegoille? Voisinko juuri minä auttaa opiskelutoveriani tulkkamalla hänelle palan opetuksesta, jota hän ymmärtää huonosti?

TAIDEYLIOPISTO
PL 1
00097 Taideyliopisto

KONSTUNIVERSITETET
PB 1
00097 Konstuniversitetet

UNIVERSITY OF
THE ARTS HELSINKI
PO Box 1
FI-00097 Uniarts

-

+358 294 47 2000
www.uniarts.fi

Yhteisöllinen ja moninainen yliopisto

Yhteisöllämme on jaetut arvot ja toimintaperiaatteet, jotka tukevat hyvinvointia, yhdenvertaisuutta sekä työn ja opiskelun merkityksellisyyden kokemusta. Arvostamme ja edustamme moninaisuutta, vahvistamme osallisuutta yksiköissä ja yliopistotasolla ja luomme rakentavaa vuorovaikutuskulttuuria.

Yliopiston hallintokieli on suomi, mikä tarkoittaa sitä, että yliopistossa tehtävän valmistelun pääkieli on lähtökohtaisesti suomi. Johtosäännön (7§) mukaan yliopisto edistää myös muiden kuin suomenkielisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua yliopiston kehittämiseen ja päätöksentekoon. Toimielimet voivat päättää myös muun kielen käyttämisestä suomen kielen rinnalla kokouskielenä silloin kun se on tarkoituksenmukaista.

Yliopiston työskentelykieliä ovat suomi, ruotsi ja englanti. Käyttämämme kieli on inklusiivista, sukupuolineutraalia ja mahdollisimman selkeää. Tavoittelemme iloista monikielisyyttä, joka määrittyy seuraavien käsitteiden kautta:

- Rinnakkaiskielisyys = käytämme suomen kielen lisäksi myös muita kieliä silloin, kun se on käytännössä mahdollista ja tarkoituksenmukaista.
- Reseptiivinen monikielisyys = käytämme kommunikaatiossa omaa äidinkieltä silloin, kun osallistujat ymmärtävät, mutta eivät puhu toistensa kieltä.

Pyrimme siihen, että kaikilla yhteisön jäsenillä olisi mahdollisimman laajat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa yliopiston toimintaan. Mahdollistamme suomen

tai ruotsin kieltä osaamattomien osallistumisen yliopiston toimintaan tarjoamalla riittävästi tietoa englanniksi, jotta kansainvälinen yliopistoyhteisön jäsen voi osallistua ja vaikuttaa toimielinten ja työryhmien toimintaan, ja jotta kokouksissa kaikilla osallistujilla on mahdollista ymmärtää sisällöt ja osallistua keskusteluun. Kannustamme kansainvälistä henkilökuntaa ja opiskelijoita käyttämään rohkeasti suomea ja ruotsia, ja kotimaista henkilökuntaa tukemaan heitä tässä.

Valmisteluaineistot valmistellaan lähtökohtaisesti myös englanniksi silloin kun asian käsittelyyn osallistuu useampia kuin yksittäisiä ei-kotimaiskielisiä yliopistoyhteisön jäseniä. Kokouksissa voidaan käyttää suomea, ruotsia ja englantia rinnakkain.

Henkilökuntaa koskevat keskeiset ohjeet julkaistaan vähintään suomeksi ja englanniksi. Opiskelijoita koskevat keskeiset ohjeet julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Huolehdimme siitä, että keskeiset akateemiseen traditioon liittyvät juhlallisuudet ja kaikille opiskelijoille suunnatut tapahtumat järjestetään eri kieliryhmät joustavasti huomioiden. Sama koskee myös koko henkilöstölle suunnattuja tilaisuuksia.

Henkilökunnan kielelliseen osaamiseen kaikkien kolmen kielen osalta kiinnitetään huomiota rekrytointitilanteissa tarkoituksenmukaisesti, pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Opiskelijoiden kielellinen taitotaso varmistetaan osana opiskelijavalintaa.

Koulutuksen kansainvälinen vetovoiman ja vaikuttavuuden edistäminen – tutkintoja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi

Edistämme koulutuksemme kansainvälistä vetovoimaa ja vaikuttavuutta.

Taideyliopiston koulutussäännössä (35 §) tutkinto- ja opetuskieliksi määritellään suomi ja ruotsi. Tutkintoja voidaan tarjota lisäksi englannin kielellä. Yliopistolain mukaan Taideyliopiston on vastattava myös siitä, että ruotsin kieltä taitavia henkilöitä koulutetaan riittävä määrä maan tarpeisiin. (Yliopistolaki 11 § ja 12 § 29.6.2012/414)

Tutkinto- ja opetuskielet

Tutkintokieli on kieli, joilla koulutusohjelma toteutetaan. Opetussuunnitelmissa tulee määritellä selkeästi kunkin koulutusohjelman kieli tai kielivaihtoehdot. Opiskelijan on suoritettava tutkinnossaan sen olennainen osa opiskelijavalinnan yhteydessä määritetyllä tutkintokielellä, tutkinnosta myös opinnäyte. Oikeudesta käyttää opinnäytteessä muuta kuin tutkintokieltä päättää dekaani. Tutkinto-ohjelmat voivat olla suomen- tai ruotsinkielisiä, englanninkielisiä tai monikielisiä. (KS 35§)

Tutkintokieli on yliopiston koulutussäännön puitteissa lähtökohtaisesti koulutuksen tarjoajan valittavissa, paitsi silloin kun koulutusvastuu on ehdoton kotimaisilla kielillä. Tällaisia ohjelmia Taideyliopistossa ovat musiikkikasvatuksen, kirkkomusiikin ja ruotsinkielisen näyttelijäntyön koulutusohjelmat. Tutkintokieli päätetään uuden koulutusohjelman osalta sen perustamisvaiheessa ja muutoin osana opetussuunnitelmaprosessia.

Opintojakson toteutuksen opetuskieli ilmoitetaan opinto-oppaassa. Opetuskieliä voi olla yksi tai useampia. Muuta kuin suomen ja/tai ruotsin kieltä voidaan käyttää silloin kun

opetuksen tai opintosuorituksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Pääasiallisen opetuskielen ollessa suomi voidaan opetuksessa ja opintosuorituksissa käyttää myös ruotsin kieltä. Kaikissa koulutusohjelmissa tutkintokielestä riippumatta voi olla opetus- ja suorituskieleltään vain englanninkielisiä opintojaksvoja tai opintokokonaisuuksia. Opintosuoritukset annetaan lähtökohtaisesti opetuskielellä. Opiskelijalla on oikeus saada opintojaksotehtävät ja/tai tenttikysymykset sekä käyttää opintosuorituksissaan valintansa mukaan suomea tai ruotsia opintojaksoilla, jotka kuuluvat ohjelman pakollisiin opintoihin sen tutkintokielen mukaisesti.

Opetuksesta voidaan yliopiston harkinnan mukaan tarjota kieliversioita käyttäen hyväksi esimerkiksi tallenteita, tekstitystä tai tulkkausta.

Opiskelijan kielelliset oikeudet

Opiskelijan tulee saada sekä akateemista että muuta ohjausta ja neuvontaa suomeksi ja ruotsiksi tai ohjelman tutkintokielellä. Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta opinnäytteeseensä lähtökohtaisesti opinnäytteen kielellä.

Opiskelua koskevan keskeisen tiedon tulee olla saatavilla opintohallinnon tietojärjestelmissä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Koulutusohjelman kielisyyden toteutumisen seuranta järjestetään opetussuunnitelmassa vahvistettujen kielitietojen perusteella.

Yliopistossa voimassa olevien koulutusta ja opiskelua koskevien eettisten ohjeiden mukaisesti opiskelijaa koskevien hallintopäätösten ja vilppiasioissa laadittavan pöytäkirjan kieli on suomi. Hallinnon palveluperiaatteen mukaisesti suomea osaamattomalle opiskelijalle päätöksen ja valmisteluasiakirjojen sisältö ja prosessin eteneminen kerrotaan ruotsiksi tai englanniksi. Lisäksi opiskelija voi toimittaa omat dokumenttinsa ruotsin- tai englanninkielisinä ja hänen kanssaan voidaan asioida ruotsiksi tai englanniksi.

Hakijaviestintä

Hakijoille viestitään hakuvaiheessa selkeästi koulutusohjelman tutkintokielet sekä pääasiallinen opetuskieli. Varmistamme hakuvaiheessa opiskelijoidemme riittävän kielitaidon sekä varmistamme, että heidän kieli- ja viestintätaitonsa riittävät korkeakouluympäristössä toimimiseen.

Kansainvälisesti vaikuttavan taiteen, tutkimuksen ja opetuksen tukeminen Taideyliopistossa

Haluamme edistää tutkijoidemme kansainvälistymistä ja tuemme opetus- ja tutkintohenkilöstömme mahdollisuuksia toimia ja viestiä kansainvälisesti.

Rekrytoimme suomen-, ruotsin- ja englanninkielisiä tutkijoita ja opettajia. Kieli- ja viestintätaidot on yksi ennakolta määritetty rekrytoinnin kriteeri, josta mainitaan hakuilmoituksessa. Yliopistoasetuksessa (770/2009) säädetyn kielitaidon ja tehtävän edellyttämän muun kielitaidon hallinta tulee varmistaa hakuasiakirjojen ja tarvittaessa haastattelujen tai opetusnäytteen perusteella ennen kuin tehdään päätös henkilön ottamisesta työsuhteeseen. Jos opetus- ja tutkimustehtävää hakee ulkomaalainen tai Suomen kansalainen, joka ei ole syntyperäinen tai joka ei ole saanut koulusivistystään suomen tai ruotsin kielellä, voidaan hänelle myöntää ilman erillistä hakemusta erivapaus

yliopistoasetuksessa säädetyn suomen ja ruotsin kielen taidon hallitsemisesta. (Henkilöstösääntö 3§)

Opetus- ja tutkimustehtävään valittavalta ulkomaalaiselta tai Suomen kansalaiselta, joka ei ole syntyperäinen, edellytetään yliopiston henkilöstösäännössä tarvittaessa suomen tai ruotsin kielen kohtuullista oppimista tietyn ajan kuluessa. Tähän työyhteisössä toimimisen edellyttämän kielitaidon vahvistamiseen tulee kannustaa työntekijää, ja tähän liittyvä odotus on tuotava esille jo rekrytointivaiheessa selvittämällä hakijan motivaatiota suomen tai ruotsin kielen oppimiseen. Lyhyisiin määräaikaisiin tehtäviin valittavilta ei-kotimaiskielisiltä henkilöiltä ei ole kohtuullista edellyttää suomen tai ruotsin kielen oppimista.

Opetus perustuu tutkimukseen ja/tai taiteelliseen toimintaan, ja nämä tuovat myös uudistuvaa kieltä opetukseen. Julkaisemme tutkijan harkinnan mukaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä tilanteen mukaan myös muilla tutkimukselle relevanteilla kielillä. Tunnistamme englannin kielellä julkaisemisen merkityksen tutkijanuralle. Varmistamme, että myös suomi ja ruotsi säilyvät taiteellisen tutkimuksen tieteen kielenä, ja huolehdimme ajantasaisista taiteellisista ja tieteellisistä sanastoista kotimaisilla kielillä.

Viestintä

Taideyliopiston ulkoisilla verkkosivuilla (uniarts.fi ja Opiskelijan Uniarts) olevat, opiskelijoita ja opiskelemista koskevat sisällöt ovat saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Uutisointi toteutetaan suomeksi ja englanniksi. Kansainvälisen toiminnan näkökulmasta olennainen tieto on saatavilla vähintään englanniksi. Sosiaalisen median kanavissa Taideyliopiston pääkielet ovat suomi ja englanti.

Henkilökunnan intra toimii kahdella kielellä, suomeksi ja englanniksi. Tämä koskee ohjesivuja, uutisia ja ilmoituksia. Sähköpostiviestinnässä, jossa puhutellaan koko yliopiston tai akatemian yhteisöä, käytetään vähintään suomen ja englannin kieltä. Ulkoisen viestinnän uutiskirjeiden pääkieli valitaan kohdeyleisön mukaan.

Pääsääntöisesti viestinnän kielivalinnoissa noudatetaan yllä olevia periaatteita. Kuitenkin kaikessa viestinnässä voidaan tapauskohtaisesti ottaa huomioon viestin, ilmoituksen tai tiedon kohdeyleisö, ja tämän yleisön kielet.

Yliopisto pyrkii siihen, että opasteet, kyltit sekä yhteisölle suunnatut julisteet ja kampanjat ovat kolmella kielellä.

Lyhyissä tai epävirallisissa tekstisisällöissä voidaan käyttää yliopiston suosittelomia, tietoturvallisia käännöstyökaluja. Näitä ovat esimerkiksi Microsoft Wordin Käännä-toiminto sekä MOT Kääntäjä. Käännöstyökaluilla ei tule kuitenkaan kääntää yliopiston virallisia asiakirjoja. Nämä tekstit käännetään tai kielen tarkastetaan aina lähtökohtaisesti joko yliopiston omalla ammattikäntäjällä tai kilpailutetun käännöstoimiston kautta. Alkuperäisen tekstin laatijalla on vastuu käännöksen tarkistamisesta.

Kielilinjauksen toteuttaminen, kehittäminen ja vastuut Taideyliopistossa

Taideyliopiston jokaisella yhteisön jäsenellä on omasta roolistaan käsin mahdollisuus ja velvollisuus edistää arvostamaamme ja edustamaamme kielellisestä moninaisuutta ja inklusiivista opetus- ja opiskelukulttuuria, vahvistaa mukaan ottavaa osallisuutta akatemioiden ja yliopistotasolla ja luoda rakentavaa vuorovaikutuskulttuuria.

Yliopiston opetus- ja tutkintokielilinjauksista on päätetty yliopiston koulutussäännössä. Näiden toteutumista seuraa perustutkintokoulutuksen johtoryhmä koulutuksesta vastaavan vararehtorin johdolla. Koulutuksesta vastaava vararehtori vastaa akatemioiden koulutuksesta vastaavien varadekaanien sekä opintopalveluiden tuella valmistelusta perustutkintokoulutuksen johtoryhmälle, ja antaa tarvittaessa ohjeita opetus- ja tutkintokielilinjausten toimeenpanoon liittyen. Tohtorikoulutuksen osalta vastuullinen toimija on tutkimuksesta ja tohtorikoulutuksesta vastaava vararehtori tutkimuksen ja tohtorikoulutuksen johtoryhmän tuella.

Akatemioiden dekaanit ja koulutuksesta vastaavat varadekaanit vastaavat opetus- ja tutkintokielilinjausten toimeenpanosta sekä tarvittavista toimenpiteistä resurssisuunnittelussa. Akatemioiden johtokunnat vastaavat päätöksenteossaan opetus- ja tutkintokielilinjausten noudattamisesta. Rekrytointiryhmät vastaavat kielellisten vaatimusten täyttymisestä uusia henkilöitä rekrytoidessaan. Palveluyksiköt vastaavat ja tukevat opetus- ja tutkintokielilinjausten toimeenpanon tuesta omilla alueillaan.

Tarjolla oleva tuki

Taideyliopisto tukee henkilöstönsä kieli- ja viestintätaitojen kehittymistä.

- Tarjoamme henkilöstöllemme kieli- ja viestintävalmennusta resurssien puitteissa.
 - Ohjaamme henkilöstöämme vahvistamaan kieli- ja viestintätaitojaan myös yliopiston ulkopuolisella kurssitarjonnalla (kotimaiskielisten kurssien tarjonta, SKAPA-hanke ruotsin kielen osalta, pk-seudun korkeakoulujen KiViTa-hanke vuoden 2024 loppuun saakka).
 - Kieli- ja viestintätaitojen kehittymiseen liittyvät asiat tulee ottaa esille tavoitekeskustelussa, jolloin esihenkilö ja alainen voivat sopia siitä, miten kieli- ja viestintätaitojen kehittymistä edistetään.
- Tuemme opiskelijoidemme sekä opetus- ja tutkimushenkilöstömme mahdollisuuksia toimia kansainvälisesti.
 - Jokaisella tutkinto-opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa kansainvälistymistä tukevia opintoja (yliopiston tarjoamat kieliopinnot sekä muiden yliopistojen kanssa yhteistyössä toteutettavat kieliopinnot, opiskelijavaihdon mahdollisuudet ja OPSin kansainvälisyyden läpäisyteemaan liittyvät opinnot)
 - Opiskelijoille ja opetus- ja tutkimushenkilöstölle on tarjolla koulutusta ja ohjausta kansainväliseen viestintään.

Kielilinjauksen voimaan tulo

Kielilinjaus tulee voimaan 1.8.2024. Opetussuunnitelman osalta linjaus tulee tarkasteluun osana opetussuunnitelman väliarviointia.

Kielilinjausta tarkastellaan strategiatyön osana, jolloin tehtävään voidaan nimetä erillinen kielityöryhmä.

Keskeinen lainsäädäntö ja säännöt linjausten taustalla

Åbo Akademi, Svenska Handelshögskolan, Helsingin yliopisto, Taideyliopisto ja Aalto-yliopisto vastaavat siitä, että ruotsin kieltä taitavia henkilöitä koulutetaan riittävä määrä maan tarpeisiin. (Yliopistolaki 11 § ja 12 § 29.6.2012/414)

Yliopiston hallintokieli on suomi. Jokaisella on oikeus omassa asiassaan käyttää suomea tai ruotsia ja saada toimituskirja käyttämällään kielellä. (Yliopistolaki 35 §)

Helsingin yliopiston, Taideyliopiston ja Aalto-yliopiston ylioppilaskuntien kielinä ovat suomi ja ruotsi. (Yliopistolaki 46 §)

Yhdenvertaisuuslain mukaan (6 §) koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Taideyliopiston koulutussäännössä (35 §) tutkinto- ja opetuskieliksi määritellään suomi ja ruotsi. Tutkintoja voidaan tarjota lisäksi englannin kielellä. Opiskelijalla on oikeus opetuksen yhteydessä ja opintosuorituksissa käyttää suomen ja ruotsin kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti, ellei opetussuunnitelmassa toisin määrätä tai opetuksen luonteesta niin johdu. Opiskelijalla on oikeus käyttää opintosuorituksissaan sitä kieltä sekä saada opintoihin sisältyvät tehtävät sillä kielellä, jolla hänet on otettu suorittamaan tutkintoaan opiskelijavalinnassa. Koulutuksessa voi olla kuitenkin myös muulla kielellä opetettavia opintojaksoja silloin, kun opintojakson tarkoitus sitä edellyttää.

Taideyliopisto edistää myös muiden kuin suomenkielisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua yliopiston kehittämiseen ja päätöksentekoon. Toimielimet voivat päättää myös muun kielen käyttämisestä suomen kielen rinnalla kokouskielenä silloin kun se on tarkoituksenmukaista. (Taideyliopiston johtosääntö 7 §)

Asioista, jotka käsitellään monijäsenisen toimielimen kokouksessa, laaditaan viralliset pöytäkirjat yliopiston hallintokielellä (Taideyliopiston johtosääntö 36 §).

Yliopiston henkilöstösäännössä todetaan kelpoisuusvaatimuksien osalta, että ”yliopiston tehtävään valittavalta edellytetään sellaista koulutusta, kokemusta ja kielitaitoa kuin kyseisen tehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttää sekä tehtävän vaatimia muita ominaisuuksia, tietoja ja taitoja kuten esimerkiksi hyviä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä edellytykset määritellään kunkin tehtävän osalta ennen kuin tehtävää ryhdytään täyttämään.” (Henkilöstösääntö 2 §)

Kielitaidon osalta henkilöstösäännössä todetaan seuraavasti: ”Yliopistoasetuksessa (770/2009) säädetyn kielitaidon ja tehtävän edellyttämän muun kielitaidon hallinta tulee varmistaa hakuasiakirjojen ja tarvittaessa haastattelujen tai opetusnäytteen perusteella ennen kuin tehdään päätös henkilön ottamisesta työsuhteeseen. Jos opetus- ja tutkimustehtävää hakee ulkomaalainen tai Suomen kansalainen, joka ei ole

syntyperäinen tai joka ei ole saanut koulusivistystään suomen tai ruotsin kielellä, voidaan hänelle myöntää ilman erillistä hakemusta erivapaus yliopistoasetuksessa säädetyn suomen ja ruotsin kielen taidon hallitsemisesta. Erivapauden myöntää se toimielin tai henkilö, joka tehtävään ottaa. Opetus- ja tutkimustehtävään valittavalta ulkomaalaiselta tai Suomen kansalaiselta, joka ei ole syntyperäinen, edellytetään tarvittaessa suomen tai ruotsin kielen kohtuullista oppimista tietyn ajan kuluessa. Tästä edellytyksestä mainitaan hakuilmoituksessa.” (Henkilöstösääntö 3 §)